

Bogurodzica

Pieśń będąca jednym z najstarszych zabytków języka polskiego

O *Bogurodzicy* wspomina już Jan Długosz w swoich „Kronikach”, opisujących dzieje państwa polskiego. Miało ją śpiewać polskie rycerstwo przed bitwą pod Grunwaldem w 1410 roku, gdzie wojska polsko-litewskie pokonały zakon krzyżacki. Z czasów tych pochodzą również pierwsze zapisy *Bogurodzicy* w rękopisach – potem kopiowano ją i drukowano jeszcze wiele razy. Nic dziwnego – ta szczególna pieśń odgrywała w dawnej Polsce rolę hymnu narodowego. Jest to rodzaj modlitwy do Najświętszej Marii Panny (*Bogurodzicy*), której opiece oddawano się zarówno w czasach klęsk i wojen, jak i pokoju i dobrobytu. Długosz nazwał ją *carmen patrium*, czyli „pieśnią ojczystą”.

Ten krótki utwór jest przedmiotem zainteresowania nie tylko badaczy najdawniejszych zabytków języka polskiego, lecz również muzykologów. Od XIX wieku trwa spór, skąd wzięła się ta [pieśń](#) i kiedy powstała jej melodia. Twórca *Bogurodzicy* pozostaje nieznany (zjawisko częste w przypadku muzyki [średniowiecza](#)), jednak obecnie przypuszcza się, że skomponowano ją pod koniec XIV wieku (aczkolwiek niektórzy sądzą, że wcześniej, na przełomie XIII i XIV wieku). Zauważono, że jej melodia jest jakby pozszywana z różnych motywów muzycznych, pochodzących z [chorału](#) i innych pieśni. Pomimo tych pokrewieństw i wpływów *Bogurodzica* pozostaje utworem na wskroś oryginalnym. Archaiczne brzmienie nadaje jej nie tylko spokojna melodyka typowa dla ówczesnej twórczości liturgicznej, lecz również elementy skali pentatonicznej (skali muzycznej złożonej tylko z pięciu dźwięków, w tym przypadku charakteryzującej się brakiem półtonów), którą znajdujemy w naszych najstarszych pieśniach ludowych.

dr Paweł Gancarczyk

Obraz Józefa Brandta „Bogurodzica” (1909), [Wikimedia Commons](#), PD